

Prædiken til Anden juledag

Matt. 23,34-39

Første tekstrække

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus: Jesus sagde: »Derfor, se, jeg sender profeter og vise og skriftkloge til jer; nogle af dem vil I slå ihjel og korsfæste, andre vil I piske i jeres synagoger og forfølge fra by til by. For over jer må alt det retfærdige blod komme, der er udgydt på jorden, lige fra den retfærdige Abels blod til blodet af Zakarias, Barakias' søn, som I dræbte mellem templet og alteret. Sandelig siger jeg jer: Det skal alt sammen komme over denne slægt. Jerusalem, Jerusalem! du, som slår profeterne ihjel og stener dem, der er sendt til dig. Hvor ofte ville jeg ikke samle dine børn, som en høne samler sine kyllinger under vingerne, men I ville ikke. Se, jeres hus bliver overladt til jer selv, øde og tomt. For jeg siger jer: Fra nu af skal I ikke se mig, før I siger: Velsignet være han, som kommer, i Herrens navn!«

Matt. 23,34-39

Det er indlysende, at alle mennesker gerne vil have fred, ikke bare fred og ro, men fred i verden og fred i sindet. Juleevangeliet handler om den eneste måde at få begge dele på: At lade hjertet stemmes af Jesu Kristi ånd, ånden fra barnet i stalden. Blev alle mennesker kristne og lod sig minde om det f.eks. en gang om ugen, ville det hjælpe betragteligt på hjerternes fred og dermed på verdensfreden. Men det er svært at trænge igennem med det budskab. Der ydes hårdnakket modstand. *”Hvor ofte ville jeg ikke samle dine børn, som en høne samler sine kyllinger under vingerne, men I ville ikke.”*

Hvorfor er det sådan, når freden i øvrigt er så eftertragtelssværdig?

Alle længes tilsyneladende efter en verden uden krig og aggression, men samtidig griner vi lidt af dem, der naivt og uden realitetssans taler om fred i verden, som om det blot handler om at være flink. Vi har en række sange, der priser kampen, ”kamp må der til skal livet gro”, hedder det et sted, og ”skål for dem, som rører op” hedder det i en anden sang (og vi skal jo passe på vore sange i denne tid!). En gammel og meget kort myte fortæller: ”Der var engang et folk, som fandt et fredeligt sted ved floden, hvor de slog sig ned. Siden hørte man intet til dem.” Freden blev med andre ord deres undergang. Eller en anden myte fra Thy: ”Jeg bringer godt nyt. Fjenden er i landet.” Vi har fået et meget moderne begreb, disruption, som betyder sammenbrud eller opløsning, og det er vel at mærke ment som et positivt begreb.

Udgivet af

Grundtvigsk Forum
Nr. 853 125. årgang
December 2024
ISSN 0901-2214

Forstyrrelse, lidt ufred, en vis dosis aggression er ikke alene uundgåelig, men godt og nyttigt, så søvn og slaphed ikke bliver en livsstil. Sovende kommer man som bekendt ikke til meget, og møder man et menneske, der intet vil, er uden lidenskab, så falder man selv i søvn. Slappe øjne og lade bevægelser dræner os for energi. Lidenskabelige møder derimod gør indtryk. Men lidenskab får ikke uden aggression og konflikt, og ser vi meget overordnet på det, er den menneskelige civilisation én lang bestræbelse på at styre, regulere og dæmpe vore egne lidenskaber. Der er tale om at holde en intrikat balance, for lige så meget som vi skyr krigen, beundrer vi krigeren. Slagsbroderen kommer i fængsel i fredstid og bliver dekoreret i krigstid. Læser man de islandske sagaer, kan man let få det indtryk, at lange fredperioder for det første er undtagelser, for det andet ikke er af det gode. Har der været fred for længe, er der noget i vejen, noget, som burde hævnnes, er ikke blevet hævnnet. Sagaerne er gamle, men ikke ældre end at vi kan genkende lidenskabene.

Skt. Stefans dag, dagen i dag som bærer sit navn efter den første kristne martyr, anbringer os i denne intrikate balance mellem et ønske om fred i sinde og i verden og nødvendigheden af at ville noget, balancen mellem lidenskab og aggression. Det er en næsten umulig balance, viser det sig gang på gang, for i menneskets biologi, ja i alt det levendes biologi, er aggression det samme som selvforsvar og selvopholdelse.

Når vi lægger afstand til aggression og ufred og endda med juleevangeliet i ryggen, så er der altså en grænse for, hvor lang afstand vi kan lægge. Vi bliver nødt til at kunne forsvare os selv. Vi bliver nødt til at erkende, at når vi vil noget, når vi bygger op og vil frem i verden, er der som minimum altid en potentiel aggression i vores vilje til at bygge op og til at forsvare det opbyggede.

Det er præcis denne vilje, vi ser udfoldet i først anklagen siden mordet på Stefanus i Jerusalem. Hans

anklagere har virkelig noget at forsvare, deres synagoge og deres jødedom, og da Stefanus gør under og tegn i Jesu navn, fører det først til en diskussion. Da anklagerne tilsyneladende er ved at tabe den diskussion, fordi Stefanus' ord gør indtryk, kommer der falske anklager oveni, til sidst ophidselse og vold. I en vis forstand er der ikke noget at sige jøderne på, for det er selve grundlaget for det jødiske fællesskab, som Stefanus' anfægter. I krig og kærlighed gælder alle kneb, siger vi, og det er rammen for jødernes indbyrdes kærlighed, som vakler. Enhver ville kunne reagere på lignende vis. Og dog er noget helt galt.

Det er strengt taget ikke selvforsvaret eller – om man vil – aggressionen i sig selv, det er galt med. Det er derimod, at anklagerne ikke lytter til den sprække, som Stefanus har slået i deres bevidsthed, at de *”ikke kunne modstå den visdom og ånd, han talte med.”* Det overhører de med vilje, de frygter deres eget hjerte. Dermed svigter de i realiteten deres kærlighed og kommer til at føre den forkerte krig. Anklagerne er kort og godt kommet i tvivl om deres eget ståsted, og i stedet for at lade tvivlen komme til orde, undertrykker de den med aggression og vold, og det gør aggressionen illegitim; også i deres egne øjne. Når de kommer hjem, og hver især tvinges til en ærlig stund med sig selv, vil de opdage, at aggressionen var illegitim. Sprækken i deres bevidsthed er ikke til at se bort fra.

Har man først åbnet for en sådan eftertanke, en skelnen mellem legitim og illegitim aggression, mellem selvforsvar og ekspansiv vold, er det nemmere at forstå, at Jesus ikke opfordrer til vold, når han taler om, hvad der skal komme over denne slægt af blod og uretfærdighed. Han forudsiger, hvad der vil ske, når hans navn og ånd forkyndes som f.eks. af Stefanus. Disciplene og deres efterkommere vil blive afvist og forfulgt, men det vil falde tilbage på forfølgerne selv: *”Se, jeres hus bliver overladt til jer selv, øde og tomt.”* Den illegitime aggression bærer lønnen i sig selv, siger Jesus. Huset bli-

ver øde og tomt og hjertet med, så husk den hudløst ærlige eftertanke.

Det vil der selvfølgelig være en hel del mennesker, som er ligeglade med. Men har man først indset, at huset bliver øde og tomt, har man én gang følt hjertets tomhed, og er der dermed slået en sprække i ens bevidsthed, som er i færd med at forandre samvittigheden, er man på rette vej.

Den rette vej kan man ikke stå stille på. Den er kun den rette ved at blive gået, og det er på denne vej, man skal holde balancen. Konkret betyder det at være opmærksom på legitim og illegitim aggression, at ens egen viljesudfoldelse som regel vil gå ud over nogle andre, og at det dog stadig er meget bedre at ville noget end intet at ville. Det betyder, at fred i verden og fred i sinde vil koste hjertet noget, og at de to ting måske kun sjældent kan forenes.

Kristendommen er ingen voldelig religion. Jesu liv dementerer det. Men hans ånd, som vi påkalder og har ophøjet med navnet Helligånden og beder om at få i hjertet, er ikke selvpogivende og pacifistisk. Den vil os noget, nemlig give os fred i hjertet, for derfra kan der udgå fred fra os til andre, men denne position har vi som kristne brug for at håndhæve og forsvare. Det lyder umiddelbart selvmodsigende, men alt andet ville være selvpogivende. Hvad vi heller ikke må give køb på, er selvfølgelig de sprækker, der måtte blive slået i vores bevidsthed af hvem som helst, der anfægter vore synspunkter og handlinger. At lade sprækkerne tale, at lade tvivl og anfægtelse komme til orde er nødvendigt på vej mod den fred, vi beder om at få.

Vi ender i en temmelig kompleks situation, en vanskelig balancegang mellem fred og slaphed, mellem at ville noget og at tro at ens egen vilje er alt, mellem at kunne engagere sig i verden og dens mennesker og dog lade tvivlen have et ord med på vejen. Det er her det kristne menneske skal være og bevæge sig ud i verden, og det er grunden til, at juleevangeliets fredelige skønhed og ophøjede stemning er sat op overfor Skt. Stefanus' martyrium og Jesu

domstale over Jerusalem. Vi lever imellem disse to yderpunkter, og julen vil styrke os til at leve i netop denne spænding. Lever vi ikke i denne spænding, som for alvor etableres i verden, hvor der findes kristne mennesker, vil vi hver især være overladt enten alene med os selv eller overladt til et kollektiv, som hele tiden ville have kollektivets og kun kollektivets interesse for øje. Med den højhellige jul, dvs. fra Julenat til Skt. Stefans dag, bliver vi individer i et fællesskab. Individer fordi Stefanus slår sprækker i kollektivets løgne og dets tilbøjelighed til at lukke sig om sig selv. Individer i et fællesskab fordi Julenat kaldte os sammen og forkyndte en glæde for hele folket: ”Fred til mennesker med Guds velbehag.”

Amen.

Morten Kvist, pastor emeritus, prædiken holdt i Herning Valgmenighed 2018.

Redaktion

Jonas Jochumsen
Herning og Gjellerup Valgmenigheder
mail: praest@h-g-valgmenighed.dk
tlf. 9712 0652

Søndagslæsning
Tilstræbes at udkomme hver uge på
www.grundtvigskforum.dk/Sondagslæsning
– her kan du også
tilmelde dig det
elektroniske nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Vartov – Farvergade 27
1463 København K
hej@grundtvigskforum.dk

Nadveren er en mulighed for igen og igen at blive mindet om, at vi lever i en spænding mellem at ville og at ville for meget og forkert.

Nadveren kalder os ud af os selv, for at give os en ny vilje, skabt og formet af Jesu Kristi ånd, så at vi beriges med en vilje til at gøre godt, som vi skal bruge og forsvare og uden et blive løbet over ende.

Denne vilje fornyes som det daglige livs måltid, brød og vin, bundet til det daglige livs kærlighed, – en kærlighed som julen hvert år sætter i vej som det næste års begyndelse.

Amen.

Salmer

125 Mit hjerte altid vanker

117 En rose så jeg skyde

122 Den yndigste rose er funden

115 Lad det klinge sødt i sky

Nadver: 107 Glæden hun er født i dag, v. 3 og 4

116 En sød og liflig klang